

جایگاه توسعه در مقیاس خرد و محله ای در توسعه پایدار شهری (نمونه موردی: محله اوین)

سرگل کریمی*

دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه شهید بهشتی

دکتر جمیله توکلی نیا

مدیر گروه جغرافیای انسانی و عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی

چکیده:

امروزه توسعه پایدار در تمام ابعاد اجتماع مورد توجه می باشد که با توجه به اهداف و ابعاد توسعه و ویژگی های جوامع مختلف (امکانات، محدودیت ها و...) برای رسیدن به توسعه پایدار به ویژه پایداری شهری راهکارهایی باید اتخاذ شود که از جمله می توان به توسعه در سطح محله با توجه به مشارکت شهروندان مورد نظر باشد. در این مقاله محله، ویژگی های آن، اهمیت و ضرورت توسعه محله ای و استفاده از الگوی پایداری محله مورد توجه قرار گرفته است. در ادامه به منظور تعیین جایگاه توسعه در مقیاس محله ای، محله اوین به عنوان نمونه موردی مورد بررسی قرار گرفته و ابعاد اجتماعی و اقتصادی توسعه پایدار از طرق پرسشنامه استخراج گردیده است. نتایج نشان می دهد که در طول مدت تشکیل شورایی محله اوین، برگزاری نشست با مردم و استفاده از تخصص و مهارت های ساکنین در اداره محله افزایش یافته است و کمک به ایجاد بنگاه های کوچک و زود بازده در سطح محله تغییر چندانی نداشته است.

واژگان کلیدی: توسعه پایدار، پایداری شهری، توسعه محله ای، محله اوین

مقدمه:

ریشه نگرش توسعه پایدار به نارضایتی از نتایج توسعه و رشد اجتماعی - اقتصادی در شهرها از منظر بوم شناسی (اکولوژی) بر می گردد. (صرافی، ۱۳۷۹، ۸). یکی از نگرانی های برنامه ریزی شهری مفهوم پایداری است. پایداری بوسیله کمیسیون جهانی محیط و توسعه^۱ اینگونه تعریف شده است که توسعه پایدار توسعه ای است که احتیاجات

sargol.karimi@yahoo.com

۰۲۱-۲۲۳۵۵۶۸۳

* سرگل کریمی

^۱ World Commission on Environment and Development

نسل حاضر را بدون به خطر انداختن نسل آینده برای رسیدن به احتیاجات و آرزوهایشان تامین کند (لارینی، ۲۰۰۲، ۱۷).

تصمیم گیری های توسعه پایدار بایستی در بر گیرنده همه سطوح فعالیت و مکانی باشد (افتخاری، ۱۳۸۳، ۷). در مقایسه با تعاریف و مفاهیم بسیاری که از توسعه پایدار در سطوح بین المللی، ملی، منطقه ای و شهری تاکنون ارائه شده است، مفهوم توسعه پایدار در مقیاس محله هنوز به قطعیت روشنی نرسیده است و ابعاد و مفاهیم آن به درستی مورد تجزیه و تحلیل قرار نگرفته است. (عزیزی، ۱۳۸۵، ۳۷). پایداری نیازمند آن است که تصمیم گیری ها و فعالیت ها، منجر به سرمایه گذاری در ظرفیت های اجتماعی محلی گردد تا از این طریق ضمن تقویت و یا در شرایط ویژه حداقل سرمایه های طبیعی، اجتماعی، انسانی یا اقتصادی را کاهش ندهد (افتخاری، ۱۳۸۳، ۸). مدیریت در سطح محله، حلقه پیوند شهروندان و مدیریت شهری است. چنانچه برای بهبود اداره شهرها پذیرفته شده باشد که مشارکت تمامی کنشگران توسعه شهر اعم از بخش های دولتی و خصوصی و جامعه مدنی ضروری است، مدیریت در این سطح بستر گشای همپاری تمامی کنشگران شده و فرهنگ سازی اداره مردم سالارانه تحقق می یابد (صرافی، ۱۳۸۳، ۴). توجه به سطح خرد (محله) یکی از راه های رسیدن به مدیریت کار آمد شهری می باشد. بر این اساس لازم است توجه بیشتری به ابعاد برنامه ریزی در مقیاس خرد و محله ای گردد.

توسعه پایدار

با توجه به افزایش جمعیت به ویژه جمعیت شهری روز به روز استفاده از طبیعت افزایش یافته که بسیاری از فعالیت های انسانی برای کره زمین تهدید آمیز به شمار می رفت و باعث تخریب زمین می شد، با گذشت زمان و ادامه ی این روند نگرانی هایی به وجود آمد به دنبال این نگرانی ها سازمان ملل متحد با ۲۲ عضو شامل اعضای کشورهای پیشرفته و در حال پیشرفت جهت تعیین استراتژی محیطی طولانی مدت برای جهان در سال ۱۹۸۴ نشست تشکیل داد (افتخاری، ۱۳۷۸، ۵). این نشست به مسایل و مشکلات زیست محیطی و توسعه پایدار در سراسر جهان پرداخت که گزارش نهایی این کمیسیون به نام آینده ی مشترک ما منتشر گردید. بعد از این کمیسیون توسعه پایدار از اصلی ترین مباحث در تمام دنیا در رابطه با زندگی مردم به ویژه شهرنشینان مورد توجه قرار گرفت. در این کمیسیون توسعه پایدار را فرایندی که نیازهای نسل کنونی را برآورده کند بدون اینکه نسل بعد را به خطر بیندازد و بهره گیری از طبیعت را محدود نموده به صورتی که سهم نسل آینده از طبیعت باید حفظ شود و به مقدار جبران پذیری اجازه استفاده از طبیعت وجود خواهد داشت (صرافی، ۱۳۷۵، ۴۲-۴۳).

ابعاد توسعه پایدار

بر اساس نظر مای و دیگران (۱۹۹۶) آینده نگری (برابری بین نسلی بدون حذف آن برای نسل بعد)، عدالت اجتماعی (عدالت درون نسلی یا مراقبت از نیازمندان و فقرای امروز)، مشارکت عمومی (افراد باید فرصتی برای مشارکت در تصمیم گیری هایی که بر آنها و در روند توسعه پایدار تاثیر می گذارد، داشته باشند)، محیط (حفظ و حمایت محیطی) اصول بنیادی توسعه پایدار به شمار می آیند (لارینی، ۲۰۰۲، ۱۷).

پیترهال بنیادهای توسعه شهری پایدار را در کنفرانس بین المللی برلین (۲۰۰۰) در هفت عنوان ذکر می نماید:

- (۱) اقتصاد شهری پایدار: کار و درآمد مناسب؛ (۲) جامعه شهری پایدار: همبستگی و یکپارچگی اجتماعی؛ (۳) سرپناه شهری پایدار: خانه سازی شایسته در استطاعت همه؛ (۴) محیط زیست شهری پایدار: اکوسیستم های با ثبات؛ (۵) دسترسی شهری پایدار: تحرک همراه حفاظت منابع؛ (۶) زندگی شهری پایدار: ایجاد شهر زیست پذیر و (۷) مردم سالاری شهری پایدار: قدرتمندسازی شهروندی (صرافی، ۱۳۸۰، ۱۳).

مای و دیگران شاخص های پایداری شهری را در چهار موضوع کاهش منابع، افزایش کاربری مسکونی، پایداری اجتماعی و یکپارچگی می دانند (جدول ۱)، (لارینی، ۲۰۰۲، ۱۸).

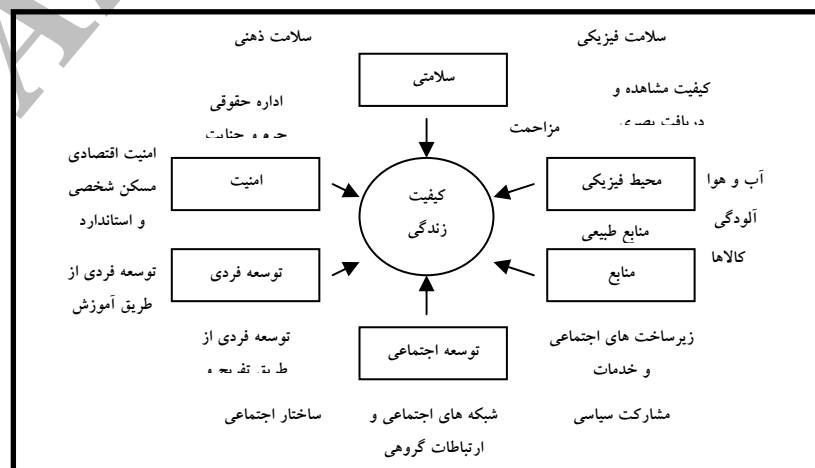
جدول ۱: شاخص های پایداری (بر اساس نظر مای و دیگران ۱۹۹۶)

موضوع	شاخص های پیشنهاد شده
کاهش منابع	<ul style="list-style-type: none"> • کاهش استفاده از انرژی تولید شده از منابع سوخت غیر فسیلی • استفاده از آب • کاهش استفاده از برق
افزایش کاربری مسکونی	<ul style="list-style-type: none"> • بیماریهای تنفسی در بچه های زیر ۱۶ سال • انتشار گاز گلخانه ای • زیاده روی در مصرف اسید بصورت بحرانی برای خاک کشاورزی حساس • ظرفیت باقی مانده در محل های دفن زباله موجود
پایداری اجتماعی	<ul style="list-style-type: none"> • امید به زندگی در سال های تولد • تعداد افراد ساکن در منازل محلی موقت • نسبت دانش آموز کارمندان در هر سال • تعداد خانوارهای در خط فقر یا زیر خط فقر
یکپارچگی	<ul style="list-style-type: none"> • وفور گونه های اصلی در زیستگاه های منطقه ای کلیدی

منبع: لارینی، ۲۰۰۲، ۱۸

هدف از پایداری این است که هر شهروندی، در حال حاضر یا آینده کیفیت مقبولی از زندگی داشته باشد.

شکل ۱: طبقه بندی موضوعات مرتبط با کیفیت زندگی در شهرها (مای و دیگران ۱۹۹۶)

منبع: لارینی، ۲۰۰۲، ۲۰

مفهوم محله و جایگاه آن در تقسیمات شهری

محله را از دیدگاه های مختلف می توان تعریف و طبقه بندی نمود. در یک طبقه بندی کلی محله را می توان بر مبنای جنبه های اداری (به وسیله رسمیت اداری)، زیباشناختی (به وسیله رسمیت تاریخی و زیباشناسی عصر و دوره توسعه)، اجتماعی (به وسیله رسمیت ادراکی شهروندان محلی)، کارکردی (به وسیله حوزه نفوذ خدمات محلی و محیطی) (به وسیله نواحی آرام ترافیکی که با جریانات ترافیکی احاطه شده و کیفیت و ایمنی محیطی زندگی در آن اولویت دارد) تعریف نمود (بارتون، ۲۰۰۴).

جدول ۲: مقایسه سطح کارکردی محله در شهر

سطوح	تعریف	حدود جمعیت
ناحیه شهری	یک بخش یا حوزه ای از یک شهر که جهت حمایت از گستره وسیعی از فرصت های شغلی و تسهیلات محلی مشتمل بر مدارس عالی (دبیرستان و راهنمایی)، فروشگاه های بزرگ و مراکز فراغتی دارای وسعت کافی است.	۴۰۰۰۰ - ۱۵۰۰۰ نفر
محله	یک ناحیه مسکونی اصلی با هویت متمایز که ممکن است بر پارک حوزه خدمات محلی و یا یک ناحیه محیط زیستی منطبق باشد.	۱۰۰۰۰ - ۳۰۰۰ نفر
زیر محله	دسته ای اقامتگاه که اغلب به طور همزمان با هویت مشترک حول یک دسترسی مشترک (از قبیل میدان، خیابان، کوچه یا فضای نیمه خصوصی گروه بندی شده اند	۲۰۰ - ۲۰ نفر

منبع: شیعه، ۱۳۸۵، ۸۵

اصول و معیارهای پایداری محله

در ارتباط با پایداری محله اصول و معیارهای بسیاری مطرح و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. از جمله این اصول و معیارها می توان به هویت و سرزندگی، پویایی و سازگاری، تنوع، دسترسی مناسب، تراکم و ظرفیت تحمل محله اشاره نمود (عزیزی، ۱۳۸۵، ۳۸). بارتون اصول ششگانه مداخله عوامل ذینفع، افزایش استقلال محلی، هم پیوندی، تنوع، پاسخ دهی به مکان و قطعیت پذیری را در این باره مدنظر قرار داده است. بر مبنای این اصول اهدافی در راستای پایداری محله در سه زمینه فرهنگی - اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی مطرح می گردد (جدول ۳).

جدول ۳: اهداف برنامه ریزی پایدار در سطح محله

اهداف	زمینه
تقویت اجتماع محله ای	فرهنگی - اجتماعی
افزایش برابری	
ارتقاء زندگی سالم	
بهبود ایمنی و امنیت	
تقویت آزادی انتخاب	
افزایش تصمیم گیری محلی	اقتصادی
ارتقاء سطح تولید	
ارتقاء سطح اشتغال	محیطی
تقویت کیفیت محیطی	
حفاظت از منابع طبیعی	
کاهش انتشار گاز های گلخانه ای	

منبع بارتون، ۲۰۰۴

تشریح الگوی پایدار محله‌ای

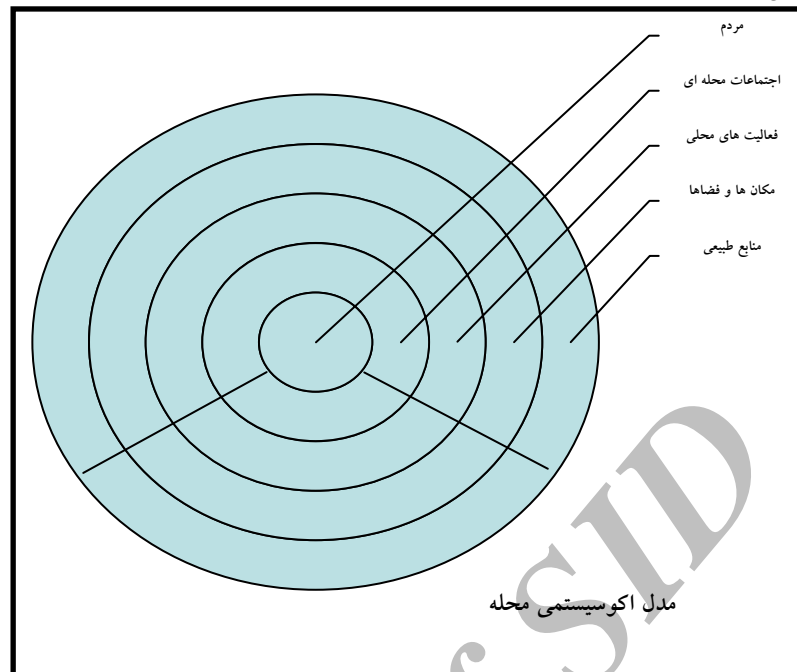
دستیابی به محله پایدار از طریق برنامه‌ریزی مستلزم آگاهی از الگوی پایدار واحد همسایگی می‌باشد. از آنجا که هدف اصلی و نهایی توسعه پایدار به سلامت، برابری و کیفیت مطلوب زندگی نسل حال و نسل‌های آینده است، لذا بستر اصلی تعریف شکل پایدار محله توجه به نیازمندی‌های مختلف انسانی و زیست محیطی در مقیاس محله است. دستیابی به شکل پایدار محله در طی فرایند برنامه‌ریزی، محتاج تحلیل درست از رابطه عناصر کلی تعیین کننده در شکل موجود محله از یک سو و همچنین توجه به اصول طراحی در آفرینش محله از سوی دیگر می‌باشد و بر مبنای درک حاصل شده از دو مقوله بالا، معیارهای لازم برای دستیابی به الگوی پایدار محله قابل تدوین است. نگرش توسعه پایدار در مقیاس محله تابع نگاهی اکوسیستمی با احترام به نیازمندی‌های مختلف انسان برای زیست می‌باشد. رویکرد اکوسیستمی فلسفه‌ای منسجم برای پشتیبانی از اصل برنامه‌ریزی را برای سلامت و پایداری فراهم می‌نماید. به منظور تحلیل روابط بین عناصر دخیل در پایداری محله، مدل اکوسیستمی محله قابل تعریف است. این مدل در بر گیرنده پنج نیم کره است. (شکل ۲)

مدل اکوسیستمی مردم را در مرکز خود دارد (نیم کره شماره ۱). هر کدام از لایه‌های به سمت بیرون (لایه ۲ تا ۵) اثرات گوناگونی بر سلامت و رفاه مردم دارند. (شکل ۳)

نیم کره دوم (تحلیل عوامل موثر بر سرمایه اجتماعی) با اهمیت شبکه‌های اجتماع محله و گروه‌های اجتماع محلی ارتباط دارد. موجودیت یک اجتماع محلی نه فقط بر فرد و خانوار بلکه در فضای نیمه عمومی و عمومی همچون فروشگاه‌ها و مدارس محلی که یکدیگر را ملاقات می‌کنند، تکیه دارد. نیم کره سوم (تحلیل نیازهای فعالیت) فعالیت‌های محلی به تعریف ماهیت محله کمک می‌کند. این فعالیت‌ها در برگیرنده فعالیت‌های آموزشی، اجتماعی و .. است که در سطح محله صورت می‌پذیرد. در نیم کره چهارم (تحلیل اثر پروژه‌های توسعه) دستورالعمل واضحی برای بازیابی سیاست‌های برنامه‌ریزی و پروژه‌های ویژه توسعه مطرح می‌گردد. نیمکره پنجم (تحلیل اکولوژیکی محله) خارجی‌ترین نیم کره مدل اکولوژیکی است که عملکردهای مورد نیاز حمایت کننده از شرایط زندگی برای ساکنان محله را فراهم می‌نماید.

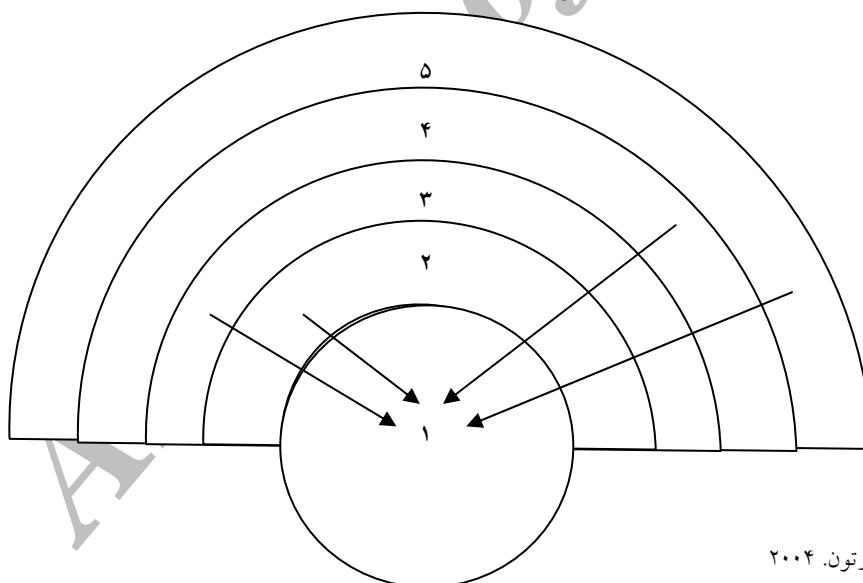
بر مبنای مدل اکوسیستمی اهداف توسعه پایدار محله‌ای می‌بایست در ارتباط با اصول و معیارهای پایداری محله تدوین گردد. (جدول ۴)

شکل ۲: مدل اکوسیستمی محله

منبع: بارتون. ۲۰۰۴

شکل ۳: شاخص های سلامت محله

منبع: بارتون. ۲۰۰۴

- (۱) کیفیت زندگی
- (۲) حمایت اجتماعی، کمک رسانی و دوستی
- (۳) خدمات و تسهیلات کاری قابل دسترس
- (۴) کیفیت مسکن و سیستم های حمل و نقل برابری خواه
- (۵) کیفیت هوا، آب، زمین غیر آلوده و لذت از منابع طبیعی

جدول ۴: ماتریس ارتباط اصول و اهداف خرد برنامه ریزی محله پایدار

اهداف	اصول					
	مداخله عوامل ذی نفع	افزایش استقلال محلی	هم پیوندی	تنوع	پاسخدهی به مکان	قطعیت پذیری
اجتماع						
۱	#	#	*	*	*	*
۲	*	*	*	#	-	-
۳	*	#	#	*	-	-
۴	*	-	#	*	-	*
۵	*	#	#	#	*	*
۶	#	#	*	-	#	#
اقتصاد						
۷	*	*	#	*	-	*
۸	*	#	#	*	-	*
محیط						
۹	*	-	-	#	#	*
۱۰	*	#	-	-	#	#
۱۱	*	#	*	*	-	-

ارتباط مستقیم * ارتباط غیر مستقیم - بدون ارتباط

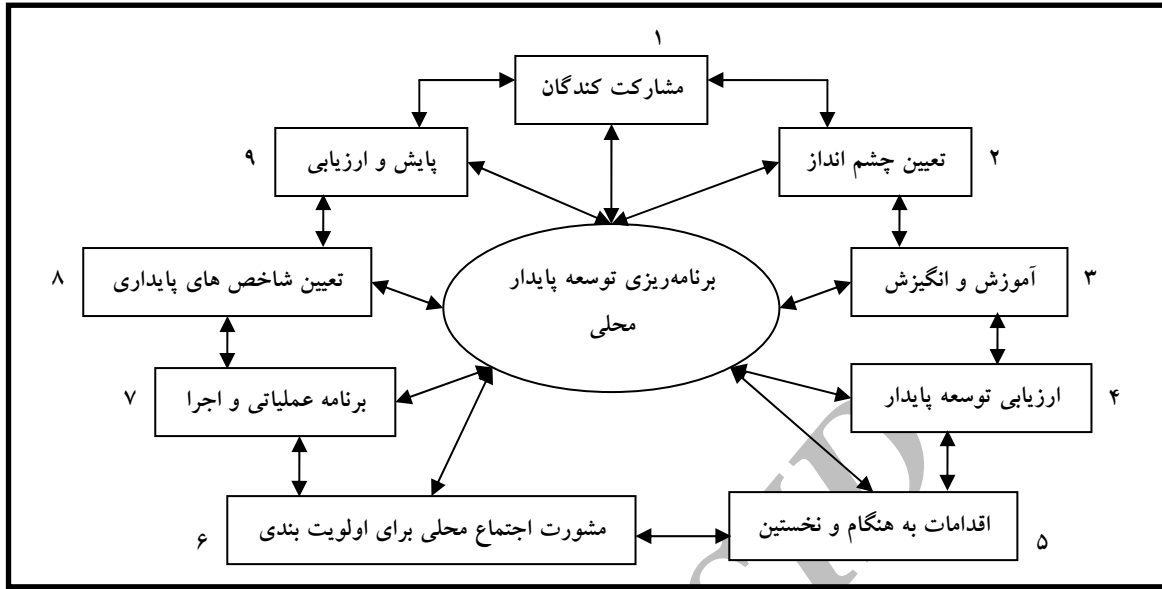
منبع: لارینی، ۲۰۰۲

فرآیند برنامه‌ریزی توسعه پایدار محله‌ای

فرآیند مشخصی برای برنامه ریزی توسعه پایدار محله ای وجود ندارد. هر محله نیاز به انتخاب فرآیند برنامه ریزی متناسب با شرایط ویژه خود را دارد. با این حال همه فرآیندهای برنامه‌ریزی دارای مبانی مشترک زیر هستند.

- شناسایی عوامل ذی نفع کلیدی در محله
- ایجاد توافق عمومی برای تصمیم سازی و تصمیم گیری
- ارتباط مناسب و همه جانبه با محله
- مزایای توجه به این مبانی مشترک را می توان در موارد زیر خلاصه نمود:
- شهروندان، سازمان ها و نهاد های محله ای را برای مبادله نظرات و تقسیم کارها با یکدیگر بر روی موضوعاتی که برای افراد ذی نفع اهمیت دارد، به دور هم جمع می نماید.
- به تشخیص و ارزیابی منابع و نقاط قوت محله کمک می نماید.
- به ایجاد توافق در رابطه با نیازمندی های اجرایی کمک می نماید.
- خلاقیت در ساختارهای مشترک را هم در درون و هم در بیرون محله تشویق می نماید. (شیعه، ۱۳۸۵، ۹۷)

شکل ۴: فرایند برنامه ریزی توسعه پایدار محلی

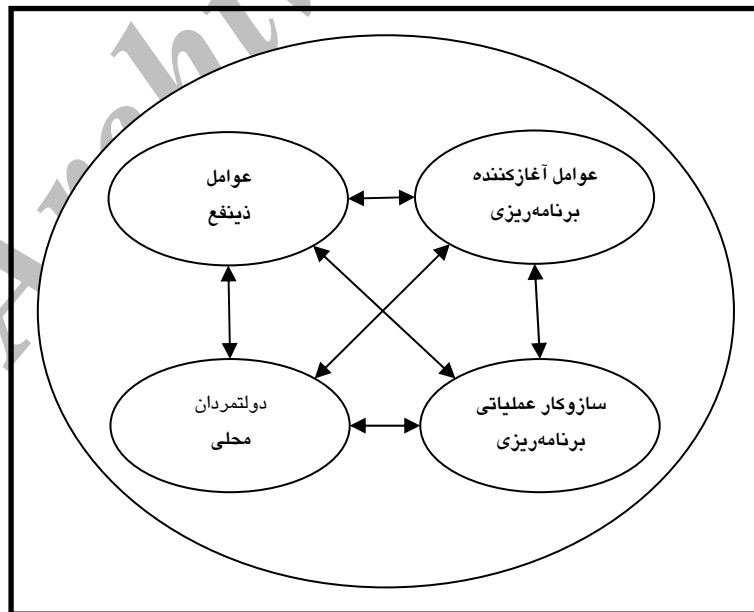

منبع: افتخاری، ۱۳۸۳، ۱۶

عناصر اصلی نظام برنامه ریزی پایدار در محله

برنامه ریزی برای تغییر واحد خرد ناپایدار به واحد خرد پایدار نیازمند زمینه سازی ساختاری و محتوایی در واحد خرد می باشد. در یک نگاه جامع عوامل ذینفع، عوامل آغازکننده برنامه ریزی، دولتمردان محلی، سازوکار عملیاتی برنامه ریزی عناصر اصلی نظام برنامه ریزی پایدار در محله به شمار می روند.

شکل ۵: عناصر اصلی نظام برنامه ریزی پایدار در محله

منبع: شیعه، ۱۳۸۵، ۱۱۵

علاوه بر این، جهت انتخاب شیوه ی مناسب در توسعه پایدار محله ای و خرد می بایست اصول زیر مدنظر قرار

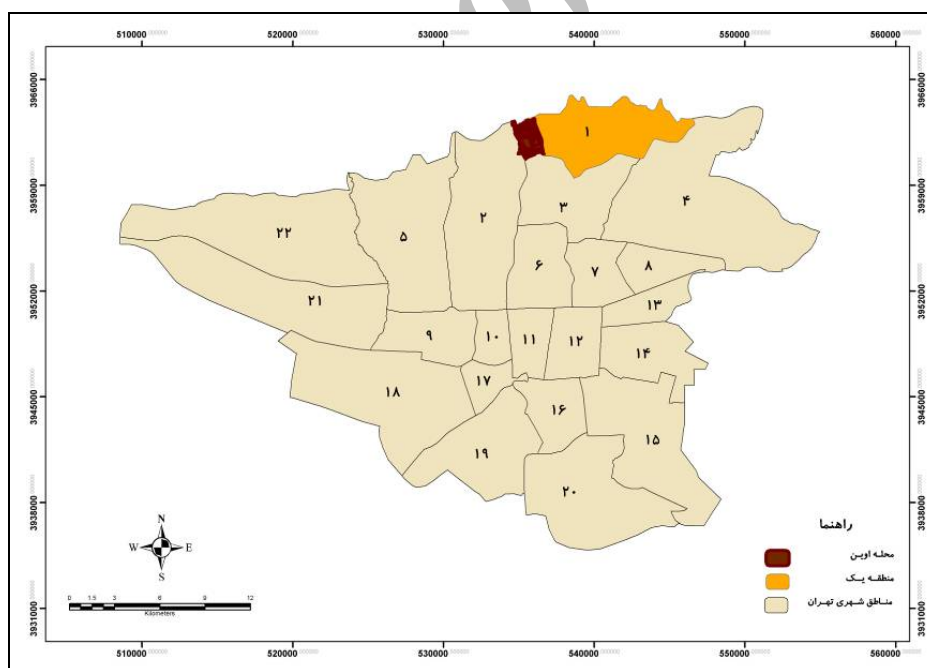
گیرد:

- داشتن رویکرد کل نگرانه و توجه به موضوعات زیست محیطی و اجتماعی در کنار موضوعات اقتصادی
- اتخاذ راهبرد توسعه مناسب منطبق بر دیدگاه های ذینفعان و ذینفوذان
- تعیین زمان بندی مناسب برای اجرای برنامه های تدوین شده
- استفاده از رهبران محلی
- حمایت فنی، مالی از سوی دیگر سطوح دولتی. (عبدالهی، ۱۳۸۴، ۱۲)

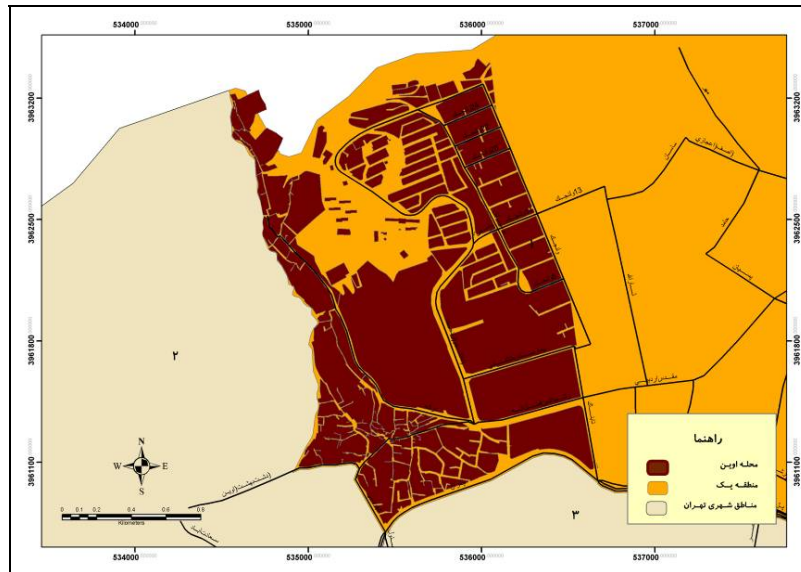
سنجش موفقیت توسعه پایدار شهری در مقیاسی محله ای در محله اوین

اوین یکی از روستاهای قصران خارج « شمیران کنونی » است که سابقه زیست انسانی و حیات اجتماعی در آن به ۲۵۰۰ تا ۳۵۰۰ سال پیش بر می گردد. « اذون » و « ایون » نامهای قدیمی تر این روستا بوده است که بعدها به اوین تغییر یافته است. در طول قرون و اعصار گذشته حتی تا سال ۱۳۴۶ شمسی زندگی و معیشت مردم ساکن در اوین از طریق کشاورزی و دامداری با استفاده از آب رودخانه ی (اوین - درکه) در محدوده ای که امروز دهها موسسه و سازمان دولتی نظیر نمایشگاه، باشگاه، هتلها، بیمارستان، دانشگاه، بزرگراهها، سازمان صدا و سیما، اجلاس سران، جهاد کشاورزی، مجتمع های مسکونی احداث شده و در ثبت شمیران تحت عنوان پلاک ۶۸ اصلی با حدود اربعه معین شناخته می شود تامین می گردیده است (اعرابی، بی تا. ۱۳۸۶).

نقشه ۱: موقعیت محله اوین در شهر تهران

منبع و ترسیم: توسط نگارنده

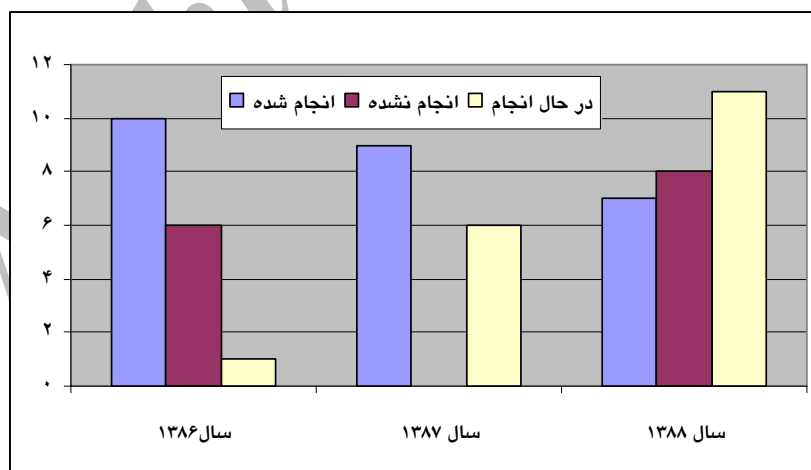

نقشه ۲: استخوان بندی اصلی محله اوین

منبع و ترسیم: توسط نگارنده

بر اساس سند راهبردی اجرایی محله پس از آغاز به کار شورایی محله اوین در سال ۱۳۸۶، ۱۷ فعالیت و اقدام در سال ۱۳۸۶ (شهرداری منطقه یک، ۱۳۸۶، بی تا) ۱۵ فعالیت و اقدام در سال ۱۳۸۷ (شهرداری منطقه یک، ۱۳۸۷، بی تا) و ۲۶ فعالیت و اقدام در سال ۱۳۸۸ (شهرداری منطقه یک، بی تا، ۱۳۸۸)، در دستور کار شورایی محله اوین قرار گرفت. از مجموع فعالیتهای مورد نظر ۴۴/۸۳ درصد انجام شده، ۲۴/۱۴ درصد انجام نشده و ۳۱/۰۳ درصد در حال انجام می باشد.

نمودار ۱: وضعیت اقدامات شورایی محله اوین طی سال های ۸۸-۱۳۸۶

منبع و ترسیم: توسط نگارنده

به منظور سنجش موفقیت سنجش موفقیت توسعه پایدار شهری در مقیاسی محله ای در محله اوین ابعاد اجتماعی و اقتصادی توسعه پایدار محله ای از طریق پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفته و گویه های بررسی شده در قالب این دو بعد اصلی توسعه پایدار بر مبنای مطالعات نظری شناسایی گردیده است.

جدول ۵: سنجش موفقیت توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی در محله اوین

میزان تغییر	بعد از شورایاری		قبل از شورایاری		گونه‌ها	بُعد
	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین		
۰,۶۰	۱,۱۴	۳,۲	۱,۳۵	۲,۶	توجه به عناصر هویت زادر محله (مسجد، میدان، مرکز محله و...)	ابعاد اجتماعی
۰,۵۰	۱,۴۱	۲	۰,۷۱	۱,۵	ایجاد امکانات تفریحی و گذران مناسب اوقات فراغت	
۰,۹۰	۱,۴۰	۲,۲	۰,۶۷	۱,۳	ایجاد فضاهای فرهنگی (کتابخانه و ...)	
۰,۵۰	۰,۹۹	۱,۹	۰,۷۰	۱,۴	ایجاد فضای مناسب آموزشی (مدرسه، مهد کودک و...)	
۱,۱۰	۰,۵۷	۲,۹	۰,۷۹	۱,۸	رعایت حقوق شهروندی توسط ساکنان محله	
۱,۳۰	۱,۱۵	۳	۰,۴۸	۱,۷	افزایش نقش جوانان در اداره محله	
۱,۵۰	۱,۲۰	۲,۹	۰,۵۲	۱,۴	افزایش نقش زنان در اداره محله	
۲,۴۰	۱,۱۸	۳,۵	۰,۳۲	۱,۱	برگزاری نشست با مردم	
۰,۹۰	۰,۶۳	۳,۲	۰,۹۵	۲,۳	برقراری امنیت در سطح محله	
۱,۰۰	۰,۴۲	۴,۲	۰,۹۲	۳,۲	برگزاری مراسمات ملی و مذهبی	
۱,۵۰	۱,۰۳	۳,۲	۰,۸۲	۱,۷	دخیل شدن مردم در اداره امور محله	
۲,۰۰	۰,۹۷	۳,۴	۰,۷۰	۱,۴	استفاده از تخصص و مهارت‌های ساکنین در اداره محله	
۱,۱۰	۰,۷۴	۲,۹	۰,۶۳	۱,۸	احساس نزدیکی ساکنان محله به یکدیگر جهت تعاون و همکاری در محله	
۰,۰۰	۰,۹۵	۱,۳	۰,۴۸	۱,۳	کمک به ایجاد بنگاه‌های کوچک و زود بازده در سطح محله	ابعاد اقتصادی
۰,۶۰	۱,۶۰	۲,۱	۰,۷۱	۱,۵	سرمایه گذاری ساکنان در سطح محله (ایجاد واحدهای خدماتی، درمانی و ...)	
۱,۷۰	۰,۹۵	۳,۳	۰,۷۰	۱,۶	شناسایی قشر آسیب پذیر محله و کمک به آنها	
۰,۲۰	۱,۲۵	۲,۳	۰,۷۴	۲,۱	وجود صندوق رفاه در محله	

منبع و تهیه: توسط نگارنده

نتایج نشان می دهد که در طول مدت تشکیل شورایاری ها، در گویه های برگزاری نشست با مردم و استفاده از تخصص و مهارت‌های ساکنین در اداره محله تغییرات بیشتری وجود داشته است. پس از این دو گویه، گویه های رعایت حقوق شهروندی توسط ساکنان محله، افزایش نقش جوانان در اداره محله، افزایش نقش زنان در اداره محله، برگزاری مراسمات ملی و مذهبی، دخیل شدن مردم در اداره امور محله، احساس نزدیکی ساکنان محله به یکدیگر جهت تعاون و همکاری در محله و شناسایی قشر آسیب پذیر محله و کمک به آنها تغییرات نسبتاً بالایی صورت پذیرفته است. همچنین در میان گویه ها، کمک به ایجاد بنگاه‌های کوچک و زود بازده در سطح محله تغییر چندانی نداشته است.

نتیجه گیری

برای دستیابی به شکل پایدار محله، نیاز به تعریف معیارها و به طبع آن راهبردها و خط مشی هایی برای این معیارها است. این معیارها ابعاد مختلف محیط زیستی، کالبدی، اجتماعی - اقتصادی و مدیریتی را شامل می شود که

می توان آنها را در دو بخش معیارهای محیط زیستی (مربوط به منابع زیستی پایه) و معیارهای کارکردی (مربوط به نیازهای کارکردی محلی) دسته بندی نمود.

در نهایت می توان گفت، مدیریت و برنامه ریزی شهر از سطح خرد(محلّه) آغاز می گردد تا زمینه را برای توانمندسازی شهروندان و جلب مشارکت واقعی آنها مهیا سازد. بدین معنی که از برنامه ریزی متمرکز جلوگیری به عمل آمده و به جای برنامه ریزی برای مردم برنامه ریزی با مردم انجام شود. در این مسیر، هدف اصلی چنین رویکردی رسیدن به توسعه پایدار محلّه ای از طریق معیارها و راهبردهای مناسب است.

با توجه به آنچه بیان شد، امید آن می رود مدیران شهری بیش از پیش به دیدگاه محلّه محور توجه نموده و در کنار شناخت بهتر نیازها و امکانات، به جلب اعتماد شهروندان پرداخته تا زمینه برای تحقق پایداری شهری فراهم گردد.

منابع :

۱. اعرابی، سید مهدی. ۱۳۸۶، «سند هویت محلّه اوین»، بی تا.
۲. افتخاری، عبدالرضا رکن الدین. ۱۳۸۳، «سند کاربردی توسعه محلّه ای: رویکردها و زمینه های نظری توسعه محلّه ای»، همایش علمی - کاربردی توسعه محلّه ای، چشم انداز توسعه پایدار شهر تهران، تهران.
۳. شهرداری منطقه یک. ۱۳۸۶، «سند توسعه محلّه ای منطقه یک ۱۳۸۶- محلّه اوین»، بی تا.
۴. شهرداری منطقه یک. ۱۳۸۷، «سند توسعه محلّه ای منطقه یک ۱۳۸۷- محلّه اوین»، بی تا.
۵. شهرداری منطقه یک. ۱۳۸۸، «سند توسعه محلّه ای منطقه یک ۱۳۸۸- محلّه اوین»، بی تا.
۶. شیعه، عباس. ۱۳۸۵، «ارتقاء کیفی محلّه با رویکردی به برنامه ریزی واحد همسایگی پایدار»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
۷. صرافی، مظفر. ۱۳۷۵، توسعه پایدار و مسولیت برنامه ریزان شهری، معماری و شهرسازی، شماره ۳۵، تهران.
۸. صرافی، مظفر. ۱۳۸۰، بنیادهای توسعه پایدار کلانشهر تهران، همایش موازین توسعه و ضد توسعه فرهنگی - اجتماعی شهر تهران، تهران.
۹. صرافی، مظفر. ۱۳۸۳، «مقدمه سند کاربردی توسعه محلّه ای»، همایش علمی - کاربردی توسعه محلّه ای، چشم انداز توسعه پایدار شهر تهران، تهران.
۱۰. عبدلهی، مجید. ۱۳۸۴، «توسعه اقتصاد محلی»، تهران.
۱۱. عزیززی، محمد مهدی. ۱۳۸۵، «محلّه مسکونی پایدار: مطالعه موردی نارمک»، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۲۷، دانشگاه تهران، تهران.

12. Barton, Hugh, et al, 2004, "Shaping neighborhoods: a guide for health, sustainability and vitality", Spon press, London & New York.

13. Laurini, Robert, 2002, **Information Systems for Urban Planning-A Hypermedia Co-operative Approach**, Routledge, New York.

Archive of SID